

Blomsten til vore Døde

Af Sognepræst, Provst Knud Hee Andersen

II. Sommer.

Naar Sommeren langt om længe kommer til Danmark og spreder sin Farvepragt over Haver og Grøftkanter, finder en Del af denne Herlighed ogsaa sin Vej ind til Gravene. En nydækket Grav forsvinder under et Bjerg af Kranse, der ikke som i Vaar og Høst præges af visse foretrukne Blomsterslægter, men viser et Udvalg af alt muligt, fra Syrener til Aakander.

Men naar det gælder at plante paa Graven, maa Udvalget begrænses. Mange af de Planter, der glæder og passer ind i vore Haver, de fleste kraftige Stauder f. Eks., er for voldsomme til Gravstedets begrænsede Plads, eller de er ikke saa pyntelige udenfor den korte Blomstringstid.

Saa er der jo heldigvis Ting, som kan plantes paa Stedet og blomstrer med det samme, og dem er vi glade for. *Stedmoderblomsten* danner en fornøjelig Overgang fra Foraar til Sommer og kan i omhyggeligt valgte Farver bringe en Friskhed med sig uden at bryde Gravens Stemning. Senere kommer *Pelargonier* — Hjemmets trofaste Blomst, — der synes at føre noget af Stjernes Luft med der ud, hvor vi har lagt dem, som engang færdedes i de Stuer. Der er ogsaa de røde *Begonier*, stærke i Farven, staar, hvor de bliver sat, blomstrer ustandselig indtil Frosten, — jo, de er rigtige nok, og de gør deres Pligt til det yderste, men de siger ikke ret meget.

Af de mange velkendte eenaarige Sommerblomster er der enkelte, som gør god Fyldest paa et Gravsted. Jeg vil især nævne de lave *Fløjlsblomster*; de er formfaste og rigtblomstrende, og deres brungule Farver stikker aldrig af mod Omgivelserne.

Man kan næppe komme paa en Landsbykirkegaard uden at støde paa et gammelt Gravsted, der er kantet med de graabladede *Nellikker* med hvide Blomster (se Fig. 25), igen en af de gode, gamle Haveblomster,

som gennem Aarhundreder er vokset sammen med de Slægter, der kom og gik. Ligedan virker *Akelejen*; den har slet ikke Væsen til at være Gravblomst, den saar sig ind i Roser og Buksbombække, men den er alligevel kommet med, fordi den er saadan en rar gammel Bekendt. *Porcelænslomsten* skal ogsaa nævnes, den lille, taalmodige *Stenbræk*-Art, der taaler næsten hvad Kaar, man byder den, og kan blive helt pæn selv paa stærkt skyggede Steder.

Lavendelen er ogsaa en af de Planter, der har Historie bag sig; den har duftet for mange Slægtled, som nu er under Mulde. Lavendelkanter er smukke paa solrige Pladser, naar de bliver holdt strengt under Saksen. Nemmere gaar det med den urteagtige *Nepeta*; den har Farve tilfælles med *Lavendelen*, men ikke Duft.

Bregner, især da den statelige *Strudsvinge*

Fig. 23.
Kurvebregnerne
ruller deres Blade ud
i den første Sommer.

Fig. 24.
Landsbykirkegaardens
hvide Liljer
staar i fuldt Flor.
Rise, Ærø.
Foto: J. Th. 1939.

Fig. 25.
 Familiegravsted
 med Bregner og
 hvide Nelliker.
 Asnæs.
 Foto: J. Th. 1926.

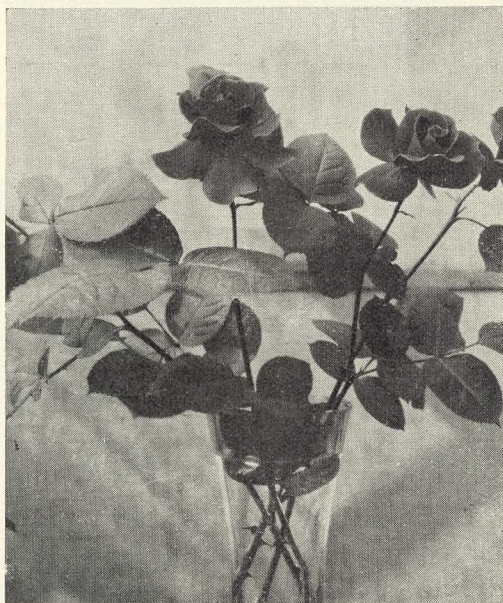

Fig. 26.
 Lilium auratum.

Fig. 27.
 Polyantharosen
 Ingar Olsson.

(Kurvebregne) hører, om end ikke til Gravens Blomster, saa dog til de Planter, der sætter Præg paa en Kirkegaard. Deres grønne Bladfylde med det palmeformede Løv virker baade frodigt og dekorativt paa skyggede Steder (se Fig. 23), især til Flankering af en kraftig Granitsten.

Naar de gamle skulde nævne det skønneste af alt skønt, gjorde de det med de to Blomsternavne: *Lilje* og *Rose*. Begge disse Blomster-Aristokrater har nøje Tilknytning til vore Dødes Hvilested. Den hvide Lilje med sin blændende, overjordiske Renhed er en af disse Blomster, der er udenfor al Sammenligning; den er sig selv og kan ikke være anderledes, kan heller ikke variere over i andre Farver og Former, for saa vilde den blive til noget helt andet. De gamle Malere gav BebudelsesEngelen og den opstandne Kristus den hvide Lilje i Haanden; den Plads kunde ingen anden Blomst tage.

Fremfor alle er dog *Rosen* Kirkegaardens Sommerblomst. Det har den vel sagtens været, saa længe man har smykket Gravene med Blomster, og hist og her kan man endnu se en af de gammeldags Provence- eller Pimpinelleroser paa et gammelt Gravsted. De fleste Steder er de dog blevet fortrængt af de nye, stedseblomstrende Sorter, navnlig da de udmærkede danske Buketroser, de glade Poulsen-Piger — Ellen, Kirsten, Else, Karen og Rødhætte. Hvor man staar og gaar, lyser de i Højsommeren En i Møde, altid med nye, friske Blomster til helt op imod Jul, hvis Vejret tillader det. De er saadan blevet det vedtagne rigtige Smykke for Gravene, at der ikke er mere at sige om den Ting, undtagen maaske, at hvide Theroser eller, hvor Pladsen tillader det, nogle af vore ikke mindre fortræffelige Slyngroser ogsaa er dejlige paa en Grav.

Naar Kirkegaarden staar i sin Sommerpragt med alle de lyse Blomsterfarver ind mellem mørke Thuja og Taks, da er det, som om Blomsterne knytter Forbindelse, ikke blot til det, der var, men ogsaa til det,

der skal komme, — til Barndommens Have, ja, men ogsaa til Paradishaven, som det er sagt i en af vore skønne Sommersalmer:

Ak, tænker jeg, er der saa stor
en Skønhed paa den faldne Jord
for Syndere at finde,
hvor skal vi da vel frydes ved
al Glansen af Guds Herlighed,
som er i Himlen inde!

Græsgrave

Af Overgartner, Havebrugskandidat E. Qwist

Græsgrave manifesterer den Trang til Forenkling i Anlægene, som mere og mere vinder Indpas hos Gravstedsbrugeren; man favoriserer Græssets rolige Flader. Det er jo nemlig saa uhyre let at »møblere« en Grav med Planter, naar Bunddækket er Græs, — nogle faa lette dekorative Træer gør godt, f. Eks. *Acer palmatum*, *Tsuga canadensis*, *Pyrocanta coccinea* og andre. Hvad man vælger skal blot afstemmes nøje efter Gravstenens Form og Materiale, og de ofte brugte Pyramideformer (der kaldes »Kirkegaards-træer«) maa aldrig bruges til et saadant frit lille Interiør.

Set fra et æstetisk Synspunkt er Græsgravene ideelle, og kan Kirkegaarden holde dem i fin Stand, saa de altid virker som et saftigt grønt Tæppe, vil Brugeren i de fleste Tilfælde føle den Tilfredshed, som det er at have skabt et værdigt Hvilested for den Afdøde.

Men desværre skaber Græsgravene Vanskeligheder, som Kirkegaardslederne maa være opmærksomme paa. Først dette, at de koster meget mere Renholdelsesarbejde pr. Kvadratmeter end en hvilken som helst anden Anlægsform, — og for at Kirkegaarden skal kunne passe Gravstedet tilfredsstillende, bør der ydes et Græstillæg paa ikke under 100 pCt. af den sædvanlige Renholdelsestakst; desuden bør det altid sikres, at der ydes Betaling for Vanding.

Er nu denne Side af Sagen i Orden, —

Fig. 28.
Polyantha-Roserne
blomstrer paa
Rønne Kirkegaard.
Foto: J. Th. 1936.

Fig. 29.
Begonia Dr. Kerl paa
Kirkegaard i Reichen-
berg, Sudeterland.